

ոսքման ի գաւառս, երիւարաց և կառաց պահպանութեան ի Պարսիս, լուսաւորութեան և ջերմացուման մեքենայից, որոնք հազար ձիու հաւաքական ոյժ ունին և կը սպառեն 4000 տոննաւայափ ածխոյ՝ նոյնպի թուով սաստիկ լուսով վառուած կանթեղներու լոյս տալով։

Առջի վաճառականաց գրեթէ բոլորովն անծանօթ ծախք մ'այլ՝ ծանուցմանց համար եղածն է որ Գիւրազնի և Լոսկրի համար՝ երկուքուկիսէն երեք միին փրանկի կը հասնի։ Այլ և այլ հանճարեղ գիւտերով և կերպով կ'ըլլան առոնք, օրինակ իմն, Լոսկր ա-

մէն օր 500 մետաղեայ ու զանգակիկներով կը բաշխէ տղայոց, որոց ծախքը 50,000 փրանկի կ'ըլլայ իրեն ամէն տարի. կամ ձրի ճաշարան (buffet) ունի յաճախորդաց համար, որ նոյնպի գումարի կը նստի. կամ 25,000 տրցակ մանուշակաց զոր ի Գառն կը բաշխեն ի 20 մարտի, զարնան սկզբնաւորութեան. կամ ըրի նուէրներ զոր Սամարուհին կ'ընէ, թէյի՝ շաքարի ամաններ, և այլն, ուրբաթ օրուան յաճախորդաց, որպէս զի ժողովրդեան աչքին այդ չարագուշակ համարուած օրը, վաճառմունք չիսփառնին։

ԻՇԽԱՆԱՑ ԿՂԶԻՓ

(Shu jէլ 121)

ԻՇԽԱՆԱՑԻ պզտիկ քաղաքէն դէպ ՚ի արեւմուտք՝ ծովեզերաց վերայ գեղեցիկ ճամբայ մը կը սկսի, որ բոլոր կղզիքը կը շրջապատէ, և մասամբ նոր շինուած է։ Այս ճամբուն վերայ կ'ընկնի Ս. Նիկողայոս պզտիկ վանքը, այս վանքիս մօտ, հիւղ Տէրէբէնթ (Սէտէֆ Ասաւր) կղզեակին դիմաց, ծովեզերաց վրայ կան ընդարձակ աւերակներ, հողակուտի ներքեւ ծածկուած, որ թողուած հանքի մը կըղկզանքով խառն է¹։ Այս աւերակներն քիչ մը խառնելով, կ'իմացուի մէկէն որ մեծ շէնքի մը մնացորդներ են։ Խուցերու կիսակործան կամարներ,

փլած խցիկներ, սրահներ, հաստ պատեր՝ վրան բուսած մացառներու և հողերու ներքեւ մնացած, ընդարձակ տեղ մը, որ հիմակ այդ խցիկներուն պատճառաւ տեղւոյնանունը քամարայ կ'ըսուի։ Քանդակեալ կտորուանք գետինը ցրուած, որոց խոշոր մասունք գործածուած են, քիչ կործանած սրահներուն պատերը նորոգելու, կենդանեաց ախոռ շինելու համար։ Այս սրահներուն մէկն մատուռ եղած կ'երեւի։ Հասարակաց ճամբէն քիչ մը վեր, բարձրութեան մը վրայ կ'ընկնի ընդարձակ ջրամբար մը պարսպ և կիսով չափ հող լեցուած, որ դարձեալ յայտնի նշան մ'է. ժամանակաւ այս շէնքին կարեւոր տեղ մը եղած ըլլալուն։

Քամարայի այս խեղճ աւերակներն, որք հիմակ ծովային թռչնոց և այծեւրու յաճախած տեղ մը դարձած է,

1. Այս տեղուանք երկաթի հանք մը գտուած էր, զոր ժամանակ մը պեղեցին, հիմա թողուած է։ Արդէն ամբողջ կղզւոյն հողի երկաթային է։

մնացորդը են Բրինժիբոյի մեծ մե-
նաստանին, որ ժամանակաւ հռչակա-
ւոր էր բնակութեամբս Եռնէի, Ե-
փրոսինէ թոռանը, որ կայսրուհի ալ
եղաւ, Զոյէի և Աննա Դալասսենի, և
ուրիշ բարձրաստիճան բանտարգեալ
կանանց, որոց ամենուն անունը չնք
յիշատակեր։ Այս տխուր տեղոյս
մէջ այդ գոթաղբներն կրեցին պը-
տորանաց, բանտարգելութեան և վա-
նական խիստ կանոնաց ամեն տան-
լանքները։

Ծովեղբերաց այս կողմին տեսարանն
կղզեաց ամենէն խեղճն է։ Տէրէբեն-
թին տխուր կղզոյն մատուորութիւնը՝
Բրինժիբոյի այս մասին հորիզոնը կը
գոցէ։ Այս հիմա կործանած մենաս-
տանին մէջ բանտարկեալ իշխանուհիք
և պատրիկուհիք, իրենց խցիկներուն
պատուհաններէն կրնային դիտել Տէ-
րէբենթինի մէջ իրենց պէս բանտար-
կելոց մեղամտոյճոտ չրջագայութիւնը,
որոց մէջ կային իրենց սիրահար-
ներն, որդիքն, կողմնակիցքն, դատա-
պարտեալք նոյն ժանտ և ձանձրա-
նալի արգելարանի։ Այս զուարթ կըղ-
զոյն ակնածիծաղ տեսարանաց մէջ,
որ յիրաւի Մարմարայի մէկ ակունքն
է, Քամուրայի մենաստանին տձև ա-
ւերակներն, իրենց տխուր յիշատակ-
ներովն, սև ամպի կը նմանին միշտ
մաքուր երկնքի մէջ։

Տեսանք որ Ալեքսիս կոմսենտի
առջի տարիներն Բրինժիբոյ կղզին իր
մօրը արգելարանն եղած էր։ Նոյն
կայսեր կենաց վերջին տարիներն,
երբ Աննա Դալասսեն չառոնց մեռած
էր, այս կղզին դարձեալ քանի մը
օրուան բնակարանն եղաւ նոյն ընտա-
նեաց ուրիշ իշխանուհոյ մը։ Ալեք-
սիս, 1115ին պատերազմի մէջ էր
Սելճուգեանց հետ, որք իրենց բազմա-
թիւ ձիաւորներովն փոքր Ասիա ծած-
կեր էին։ Սաստիկ յողացաւէ կայսրն
անկողին ընկած էր։ Սելճուգեանք կը
ծաղրէին իր հիւանդութիւնը, կեղ-

ծիք մը կը սեպէին իր վատութիւնը
ծածկելու։ Գրլըճ-Արսլան վրան կը
խնտար. և իր բանակին մէջ յան-
պատրաստից թէյատրոններուն վրայ՝
կոշտ գերասաններ բիւզանդական
կայսեր ցաւերը կը ձեւացընէին։ Ա-
լեքսիս զայրանալով, որչափ ալ չէր
ուզեր ցուցընել, այդ գնտասեղից
խայթուածներուն, իւր սաստիկ ցա-
ւերովն հանդերձ, առաջ անցաւ Նի-
կիայէն մինչև Լոպադիոն, հիմակ Ու-
լուբադ, որ Բրուսայէն տասը ժամ
դէպ 'ի արեմուտք կ'ընկնի։ Դեռ մինչ
չեւ ցայժմ մնացած է Հոնիտակոսի՝
ամայի գետափանց վրայ երկայն և ա-
մուր պարիսպն զոր այս բերդաքա-
ղաքիս պաշտպանութեան համար շի-
նել տուած էր Ալեքսիս։ Զիաւորաց
քանի մը յաջողութենէն վերջ, ա-
մառուան տաքն այնպէս սաստկացաւ,
որ կայսերական բանակն ամեն յար-
ձակմունք դադրեցուց։ Այս միջոցիս
կայսեր հիւանդութիւնն աւելցաւ, և
Եռնէի իւր ամուսնոյն աւելի մօտ ըլ-
լալու համար, Բրինժիբոյ կղզին եկաւ
և հաւանականաբար վանքերուն մէ-
կուն մէջ բնակեցաւ։ Եռնէի այսպէս
հիւանդ ամուսնոյն մօտ գալ ուզելն,
ոչ այնչափ անոր վրայ ունեցած հո-
գէն էր, որչափ իր սաստիկ փափա-
քէն ներկայ գտնուելու, եթէ երբէք
Ալեքսիս, որ վաթսուռուօթը տա-
րուան էր, իր հիւանդութեանը ալ չի
դիմանալով մեռնելու ըլլար։ Փառա-
սէր իշխանուհին իր ձեռքն անցընել
կ'ուզէր իշխանութիւնը, նոյն իսկ զըր-
կելով իւր Յովհաննէս որդին։

Ալեքսիս քիչ ժամանակ թողուց
դեռինէ Բրինժիբոյ կղզին, և իւր
քովն կանչեց. պէտք ունեցաւ իրեն
անմիջական խնամոցն և մանաւանդ
խորհրդոցը, իւր չորս կողմն պատած

1. Միջայիցա, Մուսլըշ Լայը, ասոր մօտ Մի-
հրդադոմ յաղթուեցաւ 'ի Լուգուլլոսէ։

նենգութեանց խառնակութեան մէջ, Բայց Սեբուկեան բանակին մօտենալուն պատճառաւ՝ հարկադրեցաւ Կ. Պոլիս խաւրել այդ իր այնչափ սիրած ամուսինը, որ սիրուելու արժանի չէր։

Ալեքսիս ալ ՚ի դարձին Պիւթիայ բաղնիքէն ՚ի Կ. Պոլիս՝ Աստակէնի (Իգնիմիտի) ծոցոյն մէջ մեծ ալէկոծութենէ մը բռնուեցաւ, և հազիւ իշխանաց կողմէն ինքզինք ձգեց։ Ալեքսիս դեռ ևս երեք տարի ապրեցաւ, և մեռաւ 16 օգոստոս 1118, երեսունը եօթը տարի թագաւորելէն վերջը՝ Որդին Յովհաննէս՝ որ հօրը մեռնելու ժամանակ առեր էր անոր մատնէ կայսերական մատանին, և սկանդինաւեան պահապանաց օգնութեամբ պալատն մտեր էր, բռնադատեցաւ արիւթեամբ դէմ՝ դնելու իր մօրը փառասէր նենգութեանցը։

Բրինքիբոյի դաշտերուն վրայ գրտնուած աւերակաց մէջ կոստանդինոս պատրիարքն կը յիշէ քանի մը աշտարակաց աւերակներ, որոնցմէ մէկն իր ժամանակը դեռ կը տեսնուէր գիւղին մօտերը։ Այս աշտարակներն և ուրիշներ ալ, որք բոլորովին անհետացած են, չինած է, կ'ըսէ Նիկեփորոս Փրէգորաս, հռչակաւոր անձն Ալեքսիս Ապոգաւզոս, որ իր իշխանութեանը և անգթութեանց համբաւովն լեցուցած է բիւզանդական ԺԻ դարուն մեծագոյն մասն։ Այս անձն Անդրոնիկոս կրտսերոյն մահուանէն վերջը, կարգէ դուրս դեր մը խաղացած է ընդ մէջ Յովհաննէս Գանտագուզէն թեկնածութին և Յովհաննէս Պալէոլոգ երիտասարդ կայսեր, զոր երկայն կ'ըլլայ հոս յիշեն. միայն անոր և դերական մահը բաւական կը սեպեմ՝ պատմելու։

Ապոգաւզոս՝ կայսերական կողմնակցութեան զօրաւոր գլուխ կեցած, մեծ ծովապետ, ետքն ալ մեծ դուքս անուանուելով, երկայն ժամանակ բացարձակ իշխանութիւն մը կը գոր-

ծածէր Ժողովրդեան վրայ, զոր իւր առատածեռնութեամբն կը շղէր, և նոյն իսկ Աննա Սափոյացի խնամակալ կայսրուհւոյն վրայ, որ թէպէտ կ'ատէր զինքն, բայց անոր ոպառնալիքներէն կը վախնար։ Յունիս ամսոյն մէջ ՚ի 1145, այս բախտախնդրին զօրաւորագոյն ժամանակն էր, յոշնջէ առաջ եկած, կայսրութիւնը կը կառավարէր, և Գանտագուզէն հակա-կայսեր ալ գործերն շատ գէշ վիճակի մէջ էին։ Հասարակ ժողովուրդն իրեն կողմնակից առած՝ խնամակալ կայսրուհին ալ կը գողացընէր, Գանտագուզէնի մայրը խեղճութեամբ բանտի մէջ մեռցընելէն վերջը, թեկնածութիւն անհամար ազգականաց և բարեկամաց արեամբը ողողեց քաղաքը։ Կ. Պոլիս գրեթէ ամենօրեայ տեսարան մը եղած գլխապարտութեանց բանտերն պզտիկ կու գային դատապարտելոց բազմութենէն. Ապոգաւզոս նոր նոր տանջանքներ կը հնարէր։ Ամէն օր բանտերը կ'այցելէր, և իր ներկայութեանը չարաչել կու տար բանտարկեալներն։ Հիմակ Բելիսարիոսի պալատն՝ ըստած հռչակաւոր շէնքին մէկ մասը բանտի վերածել տուաւ, և հոն ժողուեց Գանտագուզէնի դեռ ողջ մնացած դաշնակիցներն և կողմնակիցքն, որոնք գրեթէ ամենքն Բիւզանդիոնի մեծագոյն ազնուականներէն էին, Եւ դեռ բանտեր քիչ գալով, Ապոգաւզոս մշտնօրէն իւրաքանչիւր բանտերն, որք արդէն նեղ էին, մէյմէկ վեց քառակուսի ոտք արգելոցներ շինել, և այսպէս Բելիսարիոսի պալատն՝ տեսակ մը աղետալից փեթակ մը դարձաւ, որոնց մէջ իբր այլանդակ անյուշ բանտերու մէջ, թշուառ բանտարկեալք ոչ կրնային պառկիլ, ոչ երկըննալ և ոչ

1. Ի տաճկաց Տէքեուր (գուքիբու, Տէր բաւէն), այս է Պալատ (բալատոն), որուն աւերակաց տեղն Պալատ արուարձանն է։

ուրբի վրայ կենալ։ Օրուան քանի մը ժամերն, որպէս զի չմեռնին, գաւթի մը մէջ կը հանէին, և այն ժամանակ ինչ կ'ընտրէր մեծ գուքսն, երթալու և զանոնք նախատական խօսքերով կը ձեռուէր։

Այսպէս ապրելէն ձանձրացած, թշուառներն գաւակցութիւն մը մէջ երնին կազմեցին, ոչ բանտէն փախչելու, հապա այն վատ հալածչէն իրենց վրէժն առնու։ Շատ անգամ իրենց մտքին գրածն չկրցան յայտըցնել։ Վասն զի մեծ գուքսն եկածին պէս՝ պահապաններն զանոնք հեռուն կը բռնէին։

Յի մը Ապագաւագոս, մոռնալով այդ նախազգուշութիւններն, և բոլորովին զբաղած բանտարկելոց թշուառ տեսարանին վրայ զուարճանալու, միայնակ մէջերնին մտաւ, որք կիսամերկ, երկու հարիւրի չափ, իրենց օրսին կը սպասէին։ Իսկ և իսկ շրջապատեցին զինքն կատաղութեամբ, պարապ տեղն պահապաններն վազեցին, չկրցան ընդդիմանալ այդ կատաղի մարդկանց, որք իրենց վրէժն կը հանէին, և ձգեցին փախան։ Բանտարկեալք պատերուն կզմինտրներովն զինեալ կատաղեաց խումբ մը եղան մեծ գուքսին վրայ, որ ընկեցեալ բոլորովին, Բնական ուժով ըլլալով՝ երկար ժամանակ ընդդիմացաւ, ուսի հարուածով իր վրայ յարձակողներն ետ մղեց, վերջապէս անոնցմէ մէկն, զարհուրելի հայհոյանքներով գետին ձգեց գաւազանի հարուածով մը։ Ուրիշ մ'ալ. որ այն խառնակութեան մէջ, խցիկներն շինող գործաւորի մը կացիքը ձեռքն ձգեք էր, մէկ հարուածով գլուխը ճակիցուց, և սպաննեց։ Խենդ գործած խումբն տիրելով բանտիս, ուստի բանտապահը և պահապանք փախեր էին, դողդոջուն դիակն պարսպէն կախեցին։ Ապստամբք կը յուսային որ դիակն կախելով խռովութիւն մը ելլելու գրգռու մը տուած

կ'ըլլային և իրենք բոլորովին կ'ազատէին. անոր համար մեծ դքսին գլուխն ցիցի մը կապած՝ բազմութեան ցուցըցին, որ եղած շփոթութենէն վազեք եկեր էին, Յունիսի 11-ն էր, այն օրն կարելի էր որ բանտարկեալք շփոթութեան առջի վայրկեաններուն՝ կարենային փախչիլ։ Կամ անորոշութենէ, կամ վատահանալով կալաօսայի Գնուացուց տուած խօսքին, որ խոտացեր էին իրենց օգնութեան հասնելու, անխոհեմութեամբ աշտարակին մէջ ամբարացան։ Ապագաւագոս հասարակ ժողովրդեան պաշտելին էր, գործնք միշտ վարպետութեամբ կը գրգռէր Գանատագուղէնի քով ժողովուած ագնուակաւնաց կողմնակցութեան գէմ։ Բանտարկելոց յուսացած խռովութիւնը, որ միշտ սովորական էր Բիւզանդիոնի մէջ երբ իշխանութեան գլուխն սպաննուէր, այս անգամ չյաջողեցաւ, մահնաւանդ թէ հակառակն եղաւ։ Խնամակալ կայսրուհին անգամ՝ որ միշտ կ'երևնար թէ կ'արհամարհէր զԱպագաւագոս, և նեղութեամբ կը կրէր անոր բռնական տիրապետութիւնն, հարկ սեպեց խստութեամբ վարուիլ։ Սպանելոյն այրույն աղաղակներուն զիջանելով, թոյլ տուաւ Զէփիրէտի, որ մեծ դքսին բարեկամն էր և գլխաւորաբարութեանց սովորական դահիճն, քանի մը կողմնակցացը հետ արուարձանաց ժողովուրդը ոտք հանելու, նոյնպէս նաւատորմին նաւատարիներն, որ կ'ուզէին իրենց նախկին հրամատարին վրէժն լուծելու. խումբովին բանտը վազեցին և անխնայ ջարդեցին այն խեղճ ագնուականներն։ Մեծագոյն մասն ժողովրդեան ձեռքն իյնալով՝ կտոր կտոր եղան, ձեռուքնին, ոտուքնին կտրտեցին, փողոցներուն մէջ քաշքշեցին։ Ոմանք պզտիկ մատրան մէջ փախեր էին, զանոնք ալ դուրս քաշեցին և սպաննեցին։

Կայսրուհւոյն թոյլ տուութիւնը այնչափ էր, և այդպիսի վրէժնագրու

Թեան վրայ ներողամտութիւնը այն աստիճանի յայտնի եղաւ, որ դժուար է չկարծել որ այդ կրակոտ իտալուհին ներքին գաղտնի միտում մը ունեցած ըլլայ այդ Ապոգաւգոսի, զոր ժամանակագրաց մանաւանդ շատերը կայսրուհւոյն ատելի մը կը նկարագրեն : Հրովարտակով մը, զոր կայսրուհին ստորագրած էր, արգիւտեցաւ որ առգ չբռնուի սպաննուած պատրիկներու վրայ. ոչ ոք ցաւ կարենայ յայտնել անոնց յիշատակին : Դիակնին վոսփորոնի մէջ նետուցան, ֆամ քաղքին խորհնեւուն մէջ, ուր շանց կերակուր եղան : Այս եղբրական դէպքն պատմեցի, որովհետեւ Ապոգաւգոսի յիշատակն սերտ կապ ունի Բրիքիբոյ կղզոյն հետ : Իրեն մեծ իշխանութենէն առաջ, երբ դեռ կը կեդէր իր ատելութիւնը Գանտագուզէնի գէմ, որ իրեն բարեւարն եղած էր, և այն ատեն զորաւոր դիրք մը ունէր պալատան մէջ, խոհեմ նենգաւորն իր բազմութիւ աւարներէն մէկ քանին ամբարցոյցեր էր : Միտքը դրած ըլլալով ամեն միջոց գործածելու իշխանութեան հաւանելու, որոյն էր՝ որ եթէ չյաջողի՝ իր շինած բերդերէն մէկը քաշուի, և զէնքով փորձելու պատրաստուի, ինչ որ լաւագոյն կը սեպէր նենգութեամբ և վարպետութեամբ ձեռք ձեռք : Բրիքիբոյ կղզին իր գլխաւոր ստացուածքներէն մէկն էր, և զինուորական ամրութեանց աւերակներն, զոր յիշեցի, վերջին հետքերն կ'երևնան իրեն շինել տուած շէնքերուն, այն սարսափելի մարդուն շինել տուած շէնքերուն, որուն անգլիութիւններն և պօգայի մահն վատ համբաւ մը թողած են իր անուանը վրայ :

Իշխանաց կղզիներն եւ Պոլսոյ մօտ ըլլալով, մայրաքաղաքին ստեպ պաշարմանց ատեն, շատ անգամ աւարի և կրակի առարկայ եղած են : Շատ հեղ ալ աւերմունք կրած է ծովու հէ-

նեքէ, որք ժամանակ ժամանակ Մարմարայի ծովն բռնած են : 1203ին անմիջապէս Ս. Ստեփաննոս գեղն յարձրկելէն վերջն, նոյն գեղն որ 1876ին վերջին պատերազմին ժամանակ անուանի եղաւ, և զոր վիշահարդուէն « Մենաստան » Ս. Ստեփաննոս, կ'անուանէ, չորրորդ խաչակիրք Սկիւտար անցան, մայրաքաղաքին դիմաց, և անկէ իրենց համբարապաններն կղզիներն խաւրեցին յափշտակութեան համար : Վիշահարդուէն Դանդաղի խորհրդովն եղաւ կ'ըսէ. « Հոս մօտ կղզիներ կան, ըսաւ, ծեր վնեւտկեցին իրեն ընկերացը, որոնք ասկէց կ'երեւին, և այն տեղի բանակիչ ցորեն, գինի և ուրիշ ուտելիք բերելու տան. հոն ելլնք, և ցորենը, գինին ծողվնք, և երբ ամեն տեսակ ուտելիքն ամբարներ, կ'երթանք մայրաքաղաքին դիմաց, և ընենք ինչ որ Աստուած մեզի ցուցնէ վասն զի աւելի վատահ կը կուռի ուտելիք ունեցողն, քան թէ չունեցողն : Բոլոր կոմս և պարոնք այս խորհրդոյս հաւանեցան » : Ժամանակագիրք այսպիսի միայն կը պատմեն, և ալ իշխանաց կղզիքն չեն յիշեր : Բայց անշուշտ Դանդաղի խորհուրդն կատարած պիտի ըլլան :

Դարձեալ շատ անգամ այլ սարսափելի Անդրոնիկոս կոմսներու ժամանակ, ետքն ալ Անդրոնիկոս Պալէոլոգ երիցուն ատեն, լատին բաղդախնդիրք այս կղզիներուն տիրած են, այրելով վանքերն և բնակութեան տուններն. և ամեն անգամ կայսերական զօրքն շատ դժուարութեամբ վաճառած է զանոնք անկէց : Անդրոնիկոս Պալէոլոգի ժամանակ՝ այս յարձակմունքներէն մէկն ցաւալի տեսարան մը և դած է : Վնեւտկեցիք նայսեր հետ աւերած էին. ամառուան գեղեցիկ

1. Montier, monasterium.

օր մը 1302ին, տասուիրեք ցոկանաւ
 և եօթն ալ ուրիշ նաւեր, որք կրեաւ
 և Նեկրորոնս կղզեաց նաւաստինե-
 րով լեցուած էին, Յուստինիանիի հը-
 րամանատարութեան տակ, ցորեկ ժա-
 մանակ յԱստուծոյ պաշտպանեալ քա-
 ղաքին նաւահանգիստն¹։ Լատինաց
 ցոկանաւերն վեհ կերպով մը մտան
 Ոսկեղջիւրոյն խորշը, և Բլաքէննի կայսե-
 րակոն պալատան պարսպաց դիմաց
 խարխիւ ձգեցին։ Կայսրութիւնը այն
 ժամանակ այնչափ տկար և խեղճու-
 թեան մէջ էր, որ պզտիկ ընդդիմա-
 դրութիւն մ'ալ չկրցաւ ընել։ Բայց
 Լատինք ալ քիչ ըլլալով, որ կարե-
 նան ընդարձակ քաղաքին վրայ յար-
 ձակիլ, բաւական սեպեցին Յոյներն
 նախատելու, իրենց նետերը մինչև
 պալատին բակը ձգելով, իրենց նա-
 ւերուն մէջէն բարձր ձայնով ծաղրե-
 րով կայսրը և իւր ժողովուրդը։ Նոյն
 միջոցին միւս եօթը նաւուց մէջի յե-
 լուզակներն, որք, ինչպէս ըսինք, կրե-
 տէն և Նեկրորոնսէն եկած էին,
 պարապ ցոյցերն բանի տեղ չի գրին,
 և չհամարձակելով Սկիւտար յարձա-
 կիլ որ ամրացուցած էր, գիշերանց
 Բրինքիբոյ կղզին ելան։ Արդէն իրենց
 ճամբուն վրայ Եգեան ծովուն մէջ
 Պարպաթոս, (Սկարպանոյ)² Սամոս,
 Քիոս և Տենեդոս կղզիներն սոսկալի

աւարառութեամբ աւրջարկած էին,
 և բազմաթիւ գերիներ բռնած՝ իբր
 նաւաւար կը գործածէին մինչև որ
 ծախեն։ Բրինքիբոյի մէջ ալ նոյն ա-
 ւերմուքն ըրին, բոլոր զէնքերն այ-
 րեցին և բնակիչներն բռնեցին, կրօ-
 նաւորը և աշխարհականք, բացի քա-
 նի մը հոգիէ որ յաջողեցան նաւա-
 կով փախչիլ, և այն խեղճերէն փրկանք
 պահանջեցին, որք կարող չէին վճա-
 րելու։ Յելուզակներն իրենց նաւե-
 րուն մէջ լեցուցին բնակչաց դըւ-
 խաւորներն, վանաց մեծաւորներն,
 գլխաւոր կրօնաւորներն, և գնացին
 Կ. Պոլսոյ դիմաց երկաթ ձգեցին,
 Հոն, այն խեղճերը մերկացուցին, և
 ոտքերնէն նաւուն կայմերէն կախեցին
 և խարազաններով մարմիննին արիւն-
 լուայ ըրին։ Յաւոց աղաղակներէն
 քաղաքին պարիսպներուն ետէն մին-
 չև հեռաւոր թաղերուն մէջ ժողովուր-
 դը տակնուվրայ եղաւ։ Հարկ եղաւ
 որ Յոյնք այս նախատինքն ալ կրեն,
 և ծերունին Անդրոնիկոս ստիպուեցաւ
 իր արդէն սպառեալ գանձն պար-
 պէ, և չորս հազար ոսկի փրկանք
 վճարէ այդ աւազակներուն։ Դառնա-
 պէս գանդատեցաւ վենետկեցի հրա-
 մանատարին այդ անյուր գործոց վը-
 րայ, որ Հոսարակապետութեան դրօ-
 չակին տակ կը կատարուէին. բայց
 Յուստինիանի ժպրհութեամբ պա-
 տասխան տուաւ, որ յելուզակներն
 իւր հրամանաւն գործած էին, և կայս-
 րըն բռնադատեցաւ լուելու։

(Շարայարեկ)

1. Կ. Պոլիս։

2. Կ'ըսուէր նաև Տերրապոլիս, չորս քաղաք
 եւեռնալուն համար։

